

KEMALİST İDEOLOJİ ve ELEŞTİREL AKILCI YÖNTEM

Kaan Ögüt

AYDINLANMA 1923, Kemalizmi bir ideoloji olarak tanımlarken, 19. yüzyılın sosyal bilimcilerinin belirlediği yerleşik kalıpları bir kenara bırakarak, 20. yüzyılda büyük ilerlemeler gösteren doğa bilimlerini ve bununla birlikte gelişen bilim felsefesini referans olarak alır. Mustafa Kemal'in hayatı boyunca izlediği yöntemin, bugün doğa bilimcileri tarafından bilimsel yöntem olarak genel kabul gören "**eleştirel akılcılıkla**" pek çok açıdan örtüşmesi ve onun her türlü dogmatizmi reddeden akılcı, sorgulayıcı düşünce yapısı, yine miras olarak bizlere akıl ve bilimi bırakmış olması bizi bu çabamızda yüreklendiriyor. Mustafa Kemal bilimi dahi bir gerçek olarak değil de bir yol gösterici 'mürşit' olarak tanımlamakla çağının yaygın felsefesi pozitivistlikten de diyalektik materyalist anlayıştan da çok daha ileride olduğunu göstermiştir. Nitekim Avrupalı olan Aguste Comte pozitivistlik Fransız devrimi ile otoritesi sarsılan hristiyanlığın yerine yeni bir din olarak getirirken, Türkiye Cumhuriyeti dini, yönetimin ve eğitimin dışına çıkarıyor. Halkına yeni bir din, dogma yığını sunmak yerine, onu dünya ile ilgili sorunlarını sorgulayarak çözebileceği bir sisteme göre eğitmeye çalışıyordu. SSCB'de 1930'larda **Mendel** yasaları üzerinde yükselen klasik genetik, burjuva bilimi sayılıp reddedilmiş, **Darwin** tarafından aşılmış olmasına karşın **Lamarck**'ın evrim kuramı temel alınmıştı. Bunun nedeni basitti, gen idealistçe bir kavramdı ve diyalektik materyalizme aykırıydı. Bu bir yana **Einstein**'ın Görelilik Kuramı da dahil pek çok araştırma alanı anti marksist ve anti materyalist suçlaması altındaydı.¹ Oysa aynı dönemde Cumhuriyet Devrimi'nin eğitimi, canlıların ve insanın oluşumunu Darwin'in teorisiyle açıklamıştır.² Genel eğilim SSCB'deki tüm kötü uygulamaları Stalin'in kişiliği ile bütünleştirmektir. Oysa Lenin'in imzasını taşıyan "Materyalizm Empirikritisizm" adlı kitapta **Ernst Mach**, dinin geleneksel yolunu yeniden açmakla ve relativizmle suçlanıyordu.³ Mach klasik mekaniğin yeni bir temele oturtulması için önemli çalışmalar yapmış, Einstein'ı etkilemiş, ve aynı zamanda bilim felsefesinin gelişimine önemli katkıları olmuş bir fizikçiydi⁴. Yine Einstein'ın ışığın yayılma ortamı diye bilinen etheri yok sayması, dünya-güneş devrim ilişkisine göreceli bakışı, materyalizmi yadsıma olarak algılanmıştır.⁵ Kısacası çağdaşları arasında Mustafa Kemal kadar ilerici başka bir lider çıkmamıştır.

İdeolojiler bir toplumun sorunlarını çözme iddiasında olan ve bir yanıyla da bu sorunların çözülebilmesi için gerekli istenci yaratmak zorunda olan sistemlerdir. Bu yüzden ideolojilerin bilimsel olduğu ya da ideolojinin bilim olduğu savları büyük yanılgıdır. İdeolojiler ancak kullandıkları yöntemin bilimsel yöneme yakınlığıyla anlam kazanırlar. Nedir bilimsel yöntemin ilkeleri? Öncelikle çözülmesi gereken sorunların **sınır koşullarıyla** birlikte belirlenmesi. İşte biz bu sınırları öncelikle Misak-ı Milli sınırları ve bununla birlikte bir üst aşamada Avrasya coğrafyası olarak belirliyoruz. Böylece son tahlilde sömürgeciliği destekleme durumunda kalan evrensel ideolojilerin tüm insanlığın sorunlarını çözme iddialarına karşı biz Kemalizmi **ulusal bir ideoloji** olarak tanımlıyoruz. Çünkü marksizm de dahil sözde evrensel olma iddiasındaki ideolojiler, aslında çok önemli olan ayrıntıları kaçırdıkları için sömürgecilik(empiryalizm)/azgelişmişlik ilişkisini kavrayamamış ve sömürülen milletlerin sorunlarını çözebilecek bir kuram geliştirememişlerdir.

Bilimsel yöntemin ikinci önemli koşulu ise kuramınızın ayrıntılı ve açık olmasıdır. Bu şekilde oluşturulacak kuramlar yanlışlanmaya açık oldukları için bilimsel olarak da sınanabilirler. Böylece bir toplumun kaderiyle kumar oynamak yerine kuramdaki yanlışları ayıklayarak daha doğruya ulaşma şansını yakalayabilirsiniz. Herşeyi açıklama iddiasında olan ve örneklerle doğrulamaya dayanan ideolojiler bilimsel değildir. Çünkü bunlar karşılaşılan her yeni durum karşısında kuramlarını sınamak yerine kuramlarını bu yeni kavramları içerecek şekilde genişletirler. Bu bilimsel değil, her zaman haklı çıkmaya şartlanmış, dogmatik bir tavrıdır.

AYDINLANMA 1923 Kemalist ideolojiyi bilim olarak tanımlamakla birlikte bilimsel yöntem olarak Mustafa Kemal'in de kullandığı eleştirel akılcılığı kullanmak çabasıdadır. Amacımız birilerinin kuramlarını doğrulamak için halkımızın geleceğiyle oynamak değil; ülkeyi ve ulusu içine düştüğü çıkmazdan kurtarabilecek yolların açılmasına katkı vermektir. Bunu yapmak için ideoloji de yöntem de bellidir.

Biz Kemalist ideolojiyi bir **toplum mühendisliği** projesi olarak tanımlayıp, ülkemizin problemlerinin çözülebilmesi için Mustafa Kemal'in önerdiği ve şimdiye kadar yanlışlanmayan

altı ilkeye dayalı kuramsal yapı olarak görüyoruz. Bu ideolojinin dondurulmadan ve eleştirel akılcı (bilimsel) yöntemle ülkemizin bugünkü sorunlarının da çözülmesinde gerekli olan teorik alt yapıyı sağlayabileceği iddiasındayız.

Aydınlanma 1923'ün temel anlayışı aşağıdaki üç maddeyle özetlenebilir.

- 1-Doğruluğu sınanmış ve hala geçerli olduğu görülen ön kabullere dayanarak (altı ilke ve Mustafa Kemal'in belirlediği esaslar)
- 2- Ülke sorunlarına, bazı dogmaları doğrulamak için değil, amacı problemi çözmek olan bir mühendis gibi bakabilmek
- 3- Bilim felsefesinde genel kabul gören eleştirel akılcı ve yanlışlamaya dayalı yöntemi kullanmak.

Toplum mühendisliği burada laf olsun diye kullanılmış bir kavram değildir. Genelde sorunlara bütüncül yaklaşmayan ve ideolojik şartlanmaların etkisinden kurtulamayan bir anlayış yerine, bir mühendisin karşılaştığı bir problemi çözerken kullandığı yöntemin, bu alanlarda da kullanılabileceği düşüncesindeyiz. Problemi başlangıç ve sınır koşullarıyla birlikte doğru olarak tanımlamak, çözüme yönelik bir matematiksel model kurmak, daha sonra her aşamada değişen parametreler için bu modeli sınamak. Kimi zaman karşılaşılan problemlerin mutlak çözümü olmayabilir. Örneğin, istatistik mekanik ya da akışkanlar mekaniği gibi kimi alanlarda doğada karşılaşılan bazı problemlerin matematiksel bir modeli kurulsa dahi bu modelin matematik anlamda çözümü olmayabilir. Bu gibi durumlarda da ardışık yinelemelere dayanan ve yaklaşık sonuçlar bulmayı sağlayan sayısal yöntemler kullanılır. Yani nihai amaç, sorunu var olan ve sınanabilen olgularla çelişkiye düşmeden mümkün olan en doğru şekilde çözebilmektir. İşte Kemalistler önümüzdeki yıllarda bu anlayışla ülke sorunlarını çözmeye adaydılar.

Bu sayımızdaki yazılarımızda değineceğimiz marksist ideolojinin üç önemli dayanağı, doğrulama, determinist tarih anlayışı ve evrensel olma iddiasıdır. Bunların üçü de günümüzün doğa bilimleri ve bilim felsefesi tarafından yanlışlandığı gibi Marx'ın bu ilkeler çerçevesinde ortaya koyduğu tahminlerinin önemli bir bölümünün geçersizliği de tarih tarafından ortaya konmuştur.

Marx'ın teorisi kendi döneminin bilim anlayışı ile büyük paralellikler gösterir ve onu, teorisi günümüzün doğa bilimleri ve bilim felsefesi anlayışına uymuyor diye eleştirmek haksızlık olur. Ama bugün çağının gerisinde kalmış marksistlerin, kendi düşüncelerine uymayan her tezi, her kuramı neoliberalizm olarak yaftalamaları da kabul edilebilir bir şey değildir. Bunun son örneği de Teori Dergisi'nin Aralık 1997 sayısında Mehmet Ulusoy tarafından ortaya konmuştur. Sosyalist gruplar içinde antiemperyalist çizgileri ve Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullar ve sorunlarla ilgili genellikle doğru analizleri nedeniyle önemseydiğimiz İşçi Parti'sinin yayın organında yayımlanan, ciddiyetten uzak bulduğumuzu belirtmemiz gereken bu yazıda Ulusoy, bizi neoliberalizmin tuzaklarına düşmememiz için (haddini aşarak) dostça uyarmış.

AYDINLANMA 1923, 16 sayısının her birinde emperyalizme karşı sağlam tutarlı bir tavır koymuş ve bunu sürekli geliştirmiştir. Bunu yaparken ideoloji olarak Kemalizmi, yöntem olarak eleştirel akılcılığı kullanmıştır. Aynen Mustafa Kemal gibi. Şimdi yöntem olarak "bilimsel sosyalizmi" (bilimsel sosyalizmin bilimle uzaktan yakından ilişkisi olmadığını da belirtelim) kullanmadığımız için bizi eleştirmeye kalkan Sayın Ulusoy'a şunu söylemek zorundayız. Biz anti emperyalist tavrımızı her ortamda dile getiren, bunu ispatlamış bir topluluğuz. Aldığımız eğitimin de desteğiyle, her türlü dogmatizmi reddeden ve çağın bilimsel gelişmelerini yakından izlememiz gerektiğini bize öğütlemiş bir liderin çocukları olarak antiemperyalist mücadelemizi gerçek anlamda bilimsel olan bir yöntemle sürdürme çabasındayız. Bizler, emperyalizmin karşı koymasına rağmen **ulusal devleti** kurmuş ve bunu ulusal ekonominin üzerine oturtmuş Mustafa Kemal'in ideolojisi ve yöntemini benimsemiş bir topluluk olarak, antiemperyalizmi, ulusal bağımsızlığı, emperyalizme karşı sürdürdüğümüz mücadelede hangi yöntemi kullanacağımızı özellikle de Türkiye pratiğinde önemli bir başarısı olmayan sosyalistlerden öğrenecek değiliz. Ulusoy'un tavrı herşeyin çözümünü Kuran-ı Kerim'de arayan köktendincilerin tavrından çok da farklı değil. Üstelik yazısı incelendiğinde pek çok bilgi hatası yanında kasıtlı olarak yapıldığı belli kimi zorlama yorumlar da var.

Ulusoy'un yazısı okunduğunda, donanımıyla ve bilgisiyle bir postmodernistle başa çıkmakta zorlanacağı anlaşılıyor. Oysa biz bu kesimlerle tartışarak düşüncelerimizi defalarca sınadık ve

her tartışmada da postmodernistleri, neoliberalleri, bilim düşmanlarını köşeye sıkıştırdık. Bilimsel hiçbir veriye ve yönteme dayanmayan yalnızca sözde bilimsel olan ideolojisiyle Ulusoy'un bize herhangi bir katkısı olabileceği kanısında da değiliz. Biz emperyalizme kendi yöntemimiz ve ideolojimiz Kemalizm ile kafa tutarız ve temel referansımız da Mustafa Kemal'in eylem ve düşünceleri ile onun bize bıraktığı mirastır. Bir marksistin Mustafa Kemal'in "*Ben size dogmalar ve ayetler bırakmadım.*" sözünü anlayabilmesini de beklemiyoruz. Bilimsel sosyalizmin **yöntem olarak** ideoloji ve eylemimizin belirlenmesine herhangi bir katkısı yoktur. Ama kendi düşüncelerimizi sosyalistlerin ürettikleriyle sınamaktan çekinmeyiz. AYDINLANMA 1923 hareketi dört yılı aşkın bir süredir antiemperyalist ve ulusal bağımsızlıkçı bir söylemin sahibi olmuştur. Bununla da kalmayıp Atatürkçü pek çok gencin ülkenin sorununu sadece laiklik olarak algılamasının da önüne geçmiş, onları günümüzün emperyalizmi yani küreselleşme ile tanıştırmıştır. AYDINLANMA 1923 kapitalizme de marksizm ve sosyal demokrasiye de az gelişmişlerin sömürülmesini destekledikleri için karşı çıkmış ve Kemalizmi antiemperyalist, bir ulusal ideoloji, bir üçüncü yol olarak tanımlamıştır.

Kaynakça

- 1- Göker, H. Bilim Teknoloji Sanayi Üçlemesi, 1995, Sarmal Yayınları, s:110-111
- 2- Perinçek, D. Kemalist Devrim 2 Din ve Allah, 1994, Kaynak Yayınları, s:114
- 3- Frank, P. Doğa Bilimlerinde Pozitivizm, 1995, Spartaküs Yayınları s:21
- 4- Yıldırım, C. Bilim Tarihi, 1994, Remzi Kitabevi, s:152-153
- 5- Yıldırım, C. Bilimsel Düşünme Yöntemi, 1997, Bilgi Yayınevi, s:75